

Ix-Xiħ Midfun ġol-Għar (Reċta)

Addattament ta' hrafa antika Maltija minn Trevor Żahra

Jieħdu sehem:

Narratur

Żaghżugh

Xiħ

Sultan

NARRATUR: Żmien twil ilu, ix-xjuħ kienu jgħixu hafna snin. F'pajjiż 'il bogħod kien hemm sultan li hareġ ordni li meta x-xjuħ jagħlqu l-mitt sena, uliedhom kellhom jeħduhom go għar, jagħtuhom biss ftit ikel u xorb, ikahħlu d-daħla tal-għar bil-ġebel u jhalluhom imutu hemm ġew. Mela, kien hemm żaghżugh li tgħidx kemm kien iħobb lil missieru.

ŻAGHŻUGH: Missier, jien m'għandix qalb nidfnek ħaj. Ara kif nagħmlu: meta nagħlaq l-għar bil-ġebel inħallilek żewġ twieqi żgħar, waħda 'l fuq għan-nifs u l-oħra mal-art għall-ikel. Imbagħad ta' kull filgħodu ngħaddi bil-merħla minn quddiem l-għar u nnewwillek il-ħalib, il-ħobż u l-ġbejniet.

XIĦ: Inti tassew tifel twajjeb, għażiż ibni.

NARRATUR: Izda, wara ftit is-sultan hareġ ordni oħra:

SULTAN: Nordna li mil-lum 'il quddiem hadd ma jista' jaħdem ir-raba' tiegħu qabel ma jkun ħadem ir-raba' tal-palazz.

- ŽAGHŽUGH: X'wahda din ... issa kif se nagħmel? Jien għandi hafna raba'. Kif se nllahhaq mar-raba' tiegħi u ma' tas-sultan? Iva, naf x'għandi nagħmel. Immur nieħu parir mingħand missieri.
- NARRATUR: U l-għada filgħodu, iż-żaghżugh mar qal bil-biċċa kollha lil missieru.
- XIH: Ara x'għandek tagħmel: fittex mur ixtri baqra u gendus. Bihom tkun tista' taħdem ir-raba' bil-heffa. Binhar aħdem ir-raba' tas-sultan u bil-lejl aħdem ir-raba' tiegħek!
- NARRATUR: Iż-żaghżugh irringrazzja lil missieru u mar jagħmel dak li qallu. Xtara l-baqra u l-gendus, u bis-saħħa tagħhom bil-lejl kien jaħdem ir-raba' tiegħu kollu. B'hekk il-qmuħ fl-għelieqi tiegħu nibtu fl-istess żmien li nibtu dawk tas-sultan. Il-biċċa malajr waslet f'widnejn is-sultan u dan minnufih bagħat għaż-żaghżugh.
- SULTAN: Dan kif ir-raba' tiegħek laħaq ma' tiegħi?
- ŽAGHŽUGH: Bis-saħħa tal-baqra u l-gendus li xtrajt!
- NARRATUR: Is-sultan ma wieġeb xejn, imma bejnu u bejn ruħu qal:
- SULTAN: *(b'lehen baxx)* Dan jidher ġurdien xih! Naraw għerfu safejn iwassal.
(b'lehen għoli) Tajjeb wisq żaghżugh, ara kif nagħmlu: għada rridek tiġi hawn quddiem iebes u għarwien!
- NARRATUR: Iż-żaghżugh ma fehem xejn. Kif jista' jkun jidher quddiem is-sultan iebes u għarwien fl-istess hin? Imma ma damx ma ftakar f' missieru. Telaq lejn l-għar u qallu b'kollox.
- XIH: Tinkwieta xejn ibni. Dawwar terħa ma' qaddek u tgeżwer ġo xibka tas-sajd. B'hekk tkun iebes u għarwien!
- NARRATUR: Iż-żaghżugh raqad b'moħħu mistrieħ u l-għada stess telaq għal għand is-sultan iebes ix-xibka tas-sajd. Il-kbarat ta' madwar is-sultan tgħidx kemm daħku u fl-istess hin ammiraw l-għerf taż-

żagħżuġ meta rawh diehel f'dik is-sura. Is-sultan tbiżsem ukoll imma ma riedx jaġġtihel u b'rebħa.

SULTAN: Prosit! Tassew moħħok tajjeb. Mela ħa nara għerfek safejn iwassal. Għada rridek terġa' tidher hawn quddiem, ħafi u mintix.

NARRATUR: Did-darba iż-żagħżuġ ma qagħadx jaħsibha darbtejn. Reġa' telaq lejn l-għar biex jieħu l-parir ta' missieru.

XIH: Din ħaġa żgħira, ibni: aqbad żarbun u aqtagħlu l-qieġ. B'hekk meta tilbsu tkun ukoll ħafi.

NARRATUR: Iż-żagħżuġ għamel kif qallu missieru u l-għada daħal quddiem is-sultan liebes żarbun bla qieġ.

SULTAN: Ħa, ħa ħa ... did-darba tliftha! Qed nara li ġejt biż-żarbun f'saqajk u allura, la għandek iż-żarbun, m'intix ħafi.

ŻAGĤZUGĤ: Sire, tippermettili nerfa' riġli lejki? Ara Sire, iż-żarbun m'għandux qieġ u allura jien ħafi wkoll.

NARRATUR: Kulħadd reġa' nfexx jidħak u xi wħud anki bdew iċapċpulu. Is-sultan ukoll skanta bl-għerf ta' dak id-daqsxejn ta' żagħżuġ bidwi.

SULTAN: Se nagħtik prova tal-aħħar. Irridek tiġi quddiem riekeb u miexi.

NARRATUR: Iż-żagħżuġ sellem lis-sultan u telaq jiġri lejn l-għar ta' missieru.

XIH: Mela ara x'għandek tagħmel: mur sib ħmar ċkejken, li meta tirkeb fuqu riġlejk ikunu jmissu mal-art. B'hekk tkun riekeb u miexi fl-istess ħin.

NARRATUR: Ferħan se jtir iż-żagħżuġ telaq jaġġmel dak li qallu missieru u l-għada filgħodu tfaċċa quddiem is-sultan riekeb fuq felu daqs nitfa. Kulħadd daħak bil-qalb ... anki s-sultan.

- SULTAN: Ersaq lil hawn żaġżuġh. Tassew hadd ma jista' jlaħħaq mal-gherf tiegħek. Imma issa rridek tgħidli mnejn ġibt dan l-gherf kollu.
- ŻAĠŻUĠH: Mingħand il-maħbub missieri.
- SULTAN: Mela fittex mur ġib lil missierek quddiemi, biex niltaqa' miegħu u nifraħlu!
- ŻAĠŻUĠH: (*imbikki*) Ma nistax, ja sidi ... missieri jinsab fil-ġhar tal-mejtin.
- NARRATUR: U bid-dmugħ f'għajnejh iż-żagħżuġh qallu bil-bieċa kollha, kif huwa kien difen lil missieru ġol-ġhar biex jobdi l-ordni tas-sultan, imma ħallielu toqob żġhar għall-arja u għall-ikel. U b'hekk missieru baqa' ħaj. Meta sema' dan il-kliem, is-sultan qam minn fuq it-tron u b'lehen għoli qal lil dawk ta' madwaru:
- SULTAN: Mil-lum 'il quddiem nordna li hadd aktar ma jibqa' jidfen lix-xjuħ tiegħu ħajjin ġol-gherien. Għax jekk ma jiswew għal xejn, ix-xjuħ jiswew għall-pariri sbieħ li jafu jagħtuna.
- NARRATUR: Ferħan se jtir, iż-żagħżuġh telaq jigril lejn l-ġhar, ħareġ lil missieru u għexu kuntenti flimkien għal ħafna u ħafna snin.
-